

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	7
1. Pál időszerűsége	11
2. Kicsoda Pál?	34
3. Szövegek és szövegösszefüggések	62
4. A diskurzusok elmélete	77
5. Az Alany megosztása	106
6. A halál és feltámadás antidialektikája	124
7. Pál a törvény ellen	143
8. A szeretet mint egyetemes hatalom	163
9. A remény	176
10. Egyetemesség és a különbségek keresztelése	185
11. Következtetések	203

ELŐSZÓ

Különös vállalkozás. Régóta kísér ez a személy, akárcsak mások, Mallarmé, Cantor, Arkhimédész, Platón, Robespierre, Conrad (hogy a mi századunkat ne említsem). Tizenöt éve írtam egy darabot *Közjáték Antiokhiában* címmel, hősnője neve Paula volt. Nemének megváltoztatása nyilván megnehezítette túlságosan egyértelmű azonosítását. Pál az én számomra valójában nem apostol és nem szent. Az általa hirdetett Újsággal vagy az őt övező kultusszal nincs mit kezdenem. De a legfontosabb szubjektív figurák egyike. Mindig úgy olvastam a leveleit, ahogy a különösen ismerős klasszikus szövegeket szokás: kitaposott utak, eltörölt részletek, érintetlen erő. Semmi transzcendencia az én számomra, semmi szentség, a mű tökéletes egyenlősége az összes többivel, már ami személyesen engem illet. Valaki, egy ember, keményen felvéste ezeket a mondatokat, ezeket a heves és gyengéd intelmeket,

és mi szabadon, elragadtatás és ellenállás nélkül meríthetünk belőlük. Az én esetemben annál is inkább, mert a levelekkel későn, és mint érdekes, meglepően költői szövegekkel találkoztam, ugyanis örökletesen vallástalan vagyok, a négy nevelő nagyszülőm inkább a klerikális gyalázat összezúzásának óhaját öntötte belém.

Alapjában véve sohasem hoztam összefüggésbe Pált a vallással. Nem ebben a regiszterben foglalkoztatott oly régóta, és nem is azért, hogy valamiféle hitről vagy akár ellenhitről tegyek tanúbizonyságot. Amiképpen – igaz, kisebb mértékben – Pascal, Kierkegaard vagy Claudel sem keresztény tanításának explicit tartalmával ragadott meg. Az üst, amelyben a leendő művészi vagy gondolati alkotást kifőzik, minden esetben megannyi tisztátalansággal van csordultig tele, gyermeki rögeszmékkal, hiedelmekkel, tévelygésekkel, különféle eltévelyedésekkel, megoszthatatlan emlékekkel, szedett-vedett olvasmányokkal, nem kevés számársággal és szörnyalakkal. E vegytan tanulmányozása nem vezet messzire.

Pál az én számomra az esemény költő-gondolkodója, gyakorlata és beszéde ugyanakkor annak az alakzatnak az invariáns vonásait mutatja, amelyet a küzdő figurájának nevezhetnénk. Létrehoz

egy hiánytalanul emberi és számomra lenyűgöző távlatú összefüggést egy szakadás, egy meg-ingás általános eszméje és e szakadás szubjektív anyagszerűségét képező gondolkodásgyakorlat között.

Ha ma néhány oldalon vázolni szeretném ennek az összefüggésnek a szinguláris voltát Pál esetében, az kétségtelenül azért van, mert mindenütt, még lehetősége tagadásában is ott munkál a küzdő olyan új alakzatának keresése, amely hivatott lenne a Lenin és a bolsevikok által a század elején bevezetett, pártosnak nevezhető változatot felváltani.

Amikor az van napirenden, hogy egy lépést előrelépünk, többek között az is segíthet, ha még nagyobbat lépünk hátrafelé. Pál reaktiválása ilyesmi. Nem én vagyok az egyetlen, aki megkockáztatja az összehasonlítást Leninnel, aki nek Krisztusa a kétértelmű Marx volt.

Szándékom, mint látható, se nem történelmi, se nem egzisztenciális. Ízig-vérig szubjektív. Mindközben szigorúan tartottam magam a modern kritika által hitelesnek tekintett páli szövegekhez és saját gondolati viszonyulásomhoz.

A görög eredetihez Nestlé-Aland kritikai kiadását használtam: *Novum Testamentum Graece*, Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

Az alapul vett francia szöveg, amelynek né- mely fordulatát felülvizsgáltam, a Louis Segold szerkesztette *Le Nouveau Testament* volt, a Tri- nitarian Bible Society 1993-as kiadásában.

Hivatkozásaim a hagyományos fejezet- és szakaszbeosztást követik. Így Róm 1,25 a róma- beliekhez írott levél első fejezetének 25. szaka- szát jelenti. Ugyanígy Gal jelenti a galátzia- beliekhez írt levelet, 1Kor és 2Kor a korinthus- beliekhez írt két levelet, Fil a filippibeliekhez írt levelet, 1Thess a thessalonikabeliekhez írt első levelet jelöli. Azok kedvéért pedig, akik önál- lóan kívánnak továbbmenni, két könyvet aján- lok a Pálról szóló kolosszális irodalomból:

- Stanislas Breton vaskos kis könyvét: *Saint Paul*, Párizs, PUF, 1988.
- Günther Bornkamm *Paul, apôtre de Jésus- Christ* című könyvét Lore Jeanneret fordítá- sában, Genf, Labor & Fides, 1971.

Egy katolikus, egy protestáns. Hadd alkossanak háromszöget egy ateistával.

1. PÁL IDŐSZERŰSÉGE

Miért Szent Pál? Miért folyamodunk ehhez az „apostolhoz”, aki annál gyanúsabb, mert minden jel szerint maga nyilvánította annak magát, és mert nevét a kereszténység legintézményesebb és legkevésbé nyitott dimenzióival: az egyházzal, az erkölcsi renddel, a társadalmi konzervatiz-mussal, a zsidók iránti gyanakvással szokás társítani? Hogyan írható bele ez a név annak a kísérletnek az alakulásába, amely egy olyan Alany elméletét kívánja újra megalapozni, amelyik az igazság indítékának feláldozása nélkül rendeli alá létezését az esemény aleatorikus dimenziójának mint a sok-lét tiszta esetlegességének?

Ugyanígy megkérdezhetjük: milyen hasznot remélünk a keresztény hit fogalomkészletétől, amelytől Pál alakját és szövegeit egyszerűen lehetetlennek látszik elválasztani? Miért idézzük fel és elemezzük ezt a mesét? Mert hogy világos legyen: számunkra éppen erről, meséről van

szó. Különösen Pál esetében, aki, mint látni fogjuk, lényegi okokból erre az egyetlen kijelentésre szűkíti le a kereszténységet: Jézus feltámadott. Hiszen éppen ez a tanmesei elem az egészben, miután az összes többi, születést, igehirdetést, halált végül is igazolni *lehet*. „Mese” az, ami egy elbeszélésben semmi valóságosra nem vonatkozik számunkra, hacsak nem annak a láthatatlan maradványnak a révén, kerülő úton, ami minden nyilvánvalóan képzeletbelire ráragad. Ebből a szempontból Pál a keresztény elbeszélést az egyetlen mesés pontra vezeti vissza, egy olyan ember elszántságával, aki tudja, hogy ha ezt a pontot valóságosnak tekinti, akkor eltekinthet mindattól a képzeletbelitől, ami körülveszi. Ha beszélhetünk máris hívésről (bár Pálról szólva a hívés, vagy a hit, vagy az, amit a πίστις jelentésének vélünk, a probléma maga), azt mondhatjuk, hogy szigorúan lehetetlen hinnünk a megfeszített feltámadásában.

Pál három értelemben is távoli figura: történelmi helyénél, egyházalapító szerepénél és a mesei elemet kihívóan a középpontba állító gondolkodásánál fogva.

Meg kell magyaráznunk, miért tulajdonítunk ennek a távolinak filozófiai közelséget, a valós ilyen mesei megerőszőkolása miatt szolgál köz-

vetítésként számunkra, amikor itt és most az egyetemes helyreállításáról van szó a maga tisztán világi mivoltában.

Segítségünkre van ebben, hogy például Hegel, Auguste Comte, Nietzsche, Freud, Heidegger, és akár napjainkban Jean-François Lyotard saját gondolati diskurzusa megszervezéséhez szükségesnek vélte Pál alakjának vizsgálatát, egyébként mindegyik esetben szélsőséges (megalapozó vagy regresszív, sorsszerű vagy feledékeny, példaszzerű vagy katasztrofális) összefüggésben.

Ami minket illet, egy olyan szinguláris összefüggés ragad meg Pál művében, amely formálisan leválasztható a meséről, és igazából Pál leleménye: egy olyan összefüggés, amely átjárást nyit egy, az alanyra vonatkozó kijelentés és egy, a törvényre vonatkozó kérdés között. Mondjuk úgy, Pál azt kutatja, milyen törvény strukturálhat egy alanyt, aki minden identitástól megfosztva egy olyan eseményen függ, amelynek egyetlen „bizonyítéka” éppen az, hogy egy alany állítja.

Számunkra az a lényeg, hogy ez a paradox összefüggés egy identitás nélküli alany és egy alátámasztás nélküli törvény között történetileg egy egyetemes ígéhirdetés lehetőségét alapozza

meg. Pál hallatlan gesztusa, amellyel megszüntette az igazság kisajátítását egy kollektívum által, legyen az nép, város, birodalom, régió vagy társadalmi osztály. Az, ami igaz (vagy igazságos, ez az adott esetben ugyanaz), se oka, se célja tekintetében nem vezethető vissza semmiféle objektív halmazra.

Ellene vethetjük ennek, hogy az „igazság” itt egyszerű mese a mi számunkra. Ez igaz, de ami itt fontos, az az egyetemesség generikus feltételeit megalapozó erejében megragadott szubjektív gesztus. Ha fel is kell adni a mesés tartalmat, megmarad feltételeinek formája, és különösképpen mindannak lerombolása, ami az igazság diskurzusát egy előzetesen létesült történeti halmazhoz utalná.

Az igazság minden folyamatának szigorú leválasztása arról a „kulturális” történetiségről, amelyben a közvélekedés feloldódni véli: ez az a művelet, amelyben Pál a vezetők.

E gesztus újragondolása, buktatóinak feltárása, intézményesítő erejének és szingularitásának felelevenítése bizonyonnyal korunk szükséglete.

Valójában miből áll korszerűségünk? Az igazság (tehát a gondolkodás) kérdésének fokozatos leszűkítése az ítélet nyelvi formájára, az angolszász analitikus ideológia és a hermeneutikai

hagyomány találkozási pontja (ez az analitikus/hermenetikus kettős lakatolja le a kortárs egyetemi filozófiát) olyan kulturális és történelmi relativizmust eredményezett, amely ma egyszerre vélekedés tárgya, „politikai” motiváció és kutatási keret a társadalomtudományok számára. Ennek a már ható relativizmusnak a szélsőséges formái azt állítják, hogy magát a matematikát is képesek hozzárendelni egy olyan „nyugati” halmazhoz, amellyel bármely obskurantista vagy szimbolikusan nevetséges fogalomkészlet egyenértékűnek tekinthető, feltéve, hogy képesek vagyunk megnevezni azt az emberi részhalmazt, amely ezt a fogalomkészletet hordozza, s még inkább, ha okunk van azt hinni, hogy ez a részhalmaz áldozatokból áll. A kulturalista ideológiának és az ember áldozatként való felfogásának ez a kereszteződése zár el minden utat az egyetemeshoz, amely se azt nem tűri, hogy egy partikularitásra vonatkoztassák, se közvetlen kapcsolata nincs azoknak a *helyeknek* az uralmi vagy áldozati meghatározottságával, ahol állítása felmerül.

Mi egyesíti valójában az elnyomott részhalmazok kulturális érdemeinek hirdetését, a közösségi (és végső soron mindig a nyelven kívülre, a rasszra, a nemzetre, a vallásra vagy a nem-

re utaló) partikularitások nyelvi magasztalását? Minden jel szerint a monetáris absztrakció, amelynek hamis egyetemessége tökéletesen megfér a közösségi cifrázatokkal. A kommunista diktatúrák hosszú tapasztalatáé az érdem, hogy megmutatta, a pénzügyi világrendszernek, a tőke osztatlanul uralkodó üres egyetemességének egyetlen igazi ellenfele egy másik egyetemes tervezet volt, még ha kisiklott és bevéreződött is; hogy egyedül Lenintől és Maótól *féltek* azok, akik úgy vélték, korlátlanul dicsőíthetik az általános egyenérték liberális érdemeit vagy a kereskedelmi érintkezés demokratikus érdemeit. A Szovjetunióknak mint a szocialista állam paradigmájának szenilis összeomlása időlegesen eloszlatta a félelmet, elszabadította az üres absztrakciót, ellaposította mindenki gondolkodását. És a rombolást biztosan nem azzal fogjuk lassítani, ha a faji, vallási, nemzeti vagy nemi „kisebbségek” jogait az igazságok konkrét egyetemességéről lemondva támogatjuk. Nem, nem fogjuk megengedni, hogy az igazság gondolásának joga csak a szabad cserét hirdető monetarizmuson és középszerű politikai megfelelőjén, a tőkés parlamentarizmuson alapuljon, mely utóbbi szép szava, a „demokrácia” egyre kevésbé képes elleplezni a nyomort.

Ezért érdekel minket annyira Pál, aki maga is egy minden politikát (a katonai despotizmus „római birodalom”-nak nevezett kezdeteit) leromboló monumentális figura kortársa volt. Ő volt az, aki az alany és a törvény bizonyos viszonyát az egyetemeshez rendelve a lehető legnagyobb szigorral tette fel a kérdést, milyen árat kell fizetni ezért a rendeltetésért mind az alany, mind a törvény részéről. Pontosan ezt kérdezzük mi is. Feltéve, hogy sikerül újraalapoznunk az igazság és az alany kapcsolatát, milyen következményekkel kell járnia fenntartásának mind az (eseményszerű és bizonytalan) törvény, mind a (ritka és hősies) alany részéről?

E kérdésnek köszönhető, és semmi másnak, hogy a filozófia képes lehet időleges állapotát másként, mint a rossz leplezésére szolgáló eszközkészletként felfogni. Másként, s nem a vad tehetetlenségnek hízelegve igazodni a korhoz.

Saját országunk államának közügyeinél maradvá, mit tekinthetünk az elmúlt tizenöt esztendő szembeötlő tendenciájának? Eltekintve természetesen a tőke automatizmusainak szüntelen terjeszkedésétől a liberalizmus és Európa nevében, jóllehet ez a terjeszkedés, mint olyan, a világpiacon törvénye lévén, nem tünteti ki a mi helyünket.

A válasz az, hogy sajnos nem látunk egyebet, mint Le Pen pártjának irreverzibilis benyomulását, ezt a valódi nemzeti specialitást, amelynek megfelelőjéért, és ez nem célozgatás, egészen Ausztriáig kell elmennünk. És mi ennek a pártnak az egyetlen jelszava? A jelszó, amellyel egyetlen parlamenti párt sem mer nyíltan szembefordulni, tekintve, hogy mind megszavazzák vagy eltűrik az ennek hibátlanul eleget tevő, egyre bűnösebb törvényeket? A jelszó így hangzik: „Franciaország a franciáké”. Ami, ha az államot tekintjük, ahhoz a paradox elnevezéshez vezet vissza, amelyet Pétaintól kapott a nácik megszállókat lelkesen kiszolgáló bábkormány: Francia Állam. Ezáltal a nyilvánosság szívében merül fel a pusztító kérdés: mi a francia? Persze mindenki tudja, hogy erre a kérdésre csak olyan válasz adható, amelyet az önkényesen nem-franciákként megjelölt személyek üldözésével kell alátámasztani. Az államot megalapozó kategóriaként felfogott „francia” szó egyetlen reális *politikája* ádáz diszkriminatív intézkedések egyre következetesebb érvényesítését jelenti olyanokkal szemben, akik itt élnek vagy itt szeretnének élni. Különösen döbbenetes, hogy az identitáslogika perzekútor-realitása (a törvény *csak a franciáknak* jó), amint azt a gyászos „fejkendő”-

ügy mutatja, ugyanazon zászló alatt egyesíti a kapitalista pusztítás rezignált védelmezőit (az üldözés azért lesz elkerülhetetlen, mert a munkanélküliség lehetetlenné teszi a befogadást) és egy fantomszerű, ennélfogva kivételes „francia köztársaság” védelmezőit (az idegeneket csak akkor lehet megtérni, ha „beilleszkednek” abba a pompás mintába, amelyet tiszta intézményeink, döbbenetes oktatási és képviseleti rendszerünk kínálnak). Ami azt bizonyítja, hogy a tőke világméretű logikáját és a francia identitás-fanatizmust az emberek valóságos élete és várható körülményei tekintetében undorító cinkosság kapcsolja össze.

A szemünk előtt zajlik a nyilvános tér átalakítása közösségi terekké, a lemondás a törvény transzcendentális semlegességéről. Az államnak előzetesen és folyamatosan meg kellene győződnie azok identitásáról leszármazás, vallási és faji hovatartozás tekintetében, akiknek szolgálatára hivatott. Feladatává tennék, hogy két elkülönült jogi területet határozzon meg, vagy éppen hármat, aszerint, hogy igazi franciákról, beilleszkedett vagy beilleszkedni képes idegenekről, illetve be nem illeszkedőnek vagy beilleszkedésre képtelennek nyilvánított idegenekről van-e szó. A törvény így egy olyan „nem-

zeti” modell ellenőrzése alá kerülne, amelyet semmiféle reális elv nem alapoz meg, az üldözését kivéve, amelyet elindít. Minden egyetemes elvet félretéve a törvény meghatározását vagy alkalmazását az identitás vizsgálatának kellene megelőznie, ami mindig is rendőrségi zaklatás. Vagyis, akárcsak Pétain idejében, amikor a jogászok semmi rosszat nem láttak abban, hogy a zsidót körmönfontan a nem-francia prototípusaként határozzák meg, minden törvénykezési aktust identitásfüggelékkel kellene ellátni, és a lakosság részhalmozait minden alkalommal *sajátos jogállásuk* szerint kellene meghatározni. A dolog megy a maga útján, az egymást követő kormányok sorra hozzáteszik a magukét. Az állam kúszó pétainizációjának folyamata áll előttünk.

Mintha erre a helyzetre vonatkozna jól érthetően Pál kijelentése, mely akkor igazán elképesztő, ha ismerjük az antik világ szabályait: „Nincs zsidó, sem görög; nincs szolga, sem szabad; nincs férfi, sem nő” (Gal 3,28)! És mennyire nekünk szól ez a mondás, akik gond nélkül helyettesítjük Istent ezzel vagy azzal az igazsággal, a jót pedig ennek vagy annak az igazságnak a szolgálatával: „Dicsőség pedig, tisztesség és békesség minden jót cselekedőnek, zsidónak

először meg görögnek: Mert nincsen Isten előtt személyválogatás” (Róm 2,10-11)!

Világunk korántsem annyira „bonyolult”, mint azok állítják, akik meg akarják tartani ilyennek. Nagy vonalakban egyenesen tökéletes egyszerűség jellemzi.

Itt van egyfelől a tőke automatizmusainak szüntelen terjeszkedése, ami Marx egyik zseniális jóslatának megvalósulása: a világ végül *alakot öltött*, de mint piac, mint világpiac. Ez az alak egy elvont homogenizációt juttatott érvényre. Minden, ami forog, az elszámolás egy sége alá rendelődik, és megfordítva, csak az forog, ami így elszámolható. Egyébként ez a norma rávilágít egy paradoxonra, amit nagyon kevesen hangsúlyoznak: az általános forgalom és az azonnali kulturális kommunikáció fantazmájának korszakában mindenütt sokasodnak a személyek forgalmát tiltó törvények és rendelkezések. Így lehetséges, hogy Franciaországban még soha nem telepedett le olyan kevés idegen, mint a legutóbbi időkben! Szabad forgást mind annak, igen, ami elszámolható, és mindenekelőtt a tőkének, ami az elszámolások elszámolása. Szabad forgást annak az elszámolhatatlan végtelenségnek, ami az egyes emberi élet – soha! Igaz, hogy a kapitalista monetáris absztrak-

ció szingularitás, de olyan szingularitás, amely *egyetlen szingularitásra sincs tekintettel*. Olyan szingularitás, amely a létezés nem szűnő végtelessége iránt ugyanúgy közömbös, mint az igazságok eseményszerű léte iránt.

Másfelől itt van a zárt identitásokra töredezés folyamata és az azt kísérő kulturalista és relativista ideológia.

Ez a két folyamat tökéletesen egybeszövődik. Hiszen minden azonosulás (egy identitás megalkotása vagy összebarkácsolása) egy olyan alakzatot hoz létre, amely piaci beruházás tárgya lehet. Semmi nem rabja annyira egy piaci beruházásnak, semmi nem *kínálkozik* annyira a monetáris homogenitás alakzatainak megalkotásához, mint egy közösség a maga területével vagy területeivel. A nem-egyenértékűség látszatára van szükség ahhoz, hogy az egyenértékűség maga folyamattá váljon. Micsoda kimeríthetetlen fejlemény a kereskedelmi beruházások számára a nők, a homoszexuálisok, a fogyasztókosok, az arabok jelentkezése követelőző közösség és állítólagos kulturális szingularitás gyanánt! És a megkülönböztető vonások kombinációi micsoda gazdátlan kincset alkotnak! A homoszexuális feketék, a szerb fogyasztókosok, a pedofil katolikusok, a mérsékelt iszlamisták,

a nős papok, a fiatal környezetvédők, az elnyomott munkanélküliek, a kiöregedett fiatalok! Egy-egy új társadalmi imázs minden alkalommal új termékeket, különleges folyóiratokat, megfelelő kereskedelmi központokat, „szabad” rádióadókat, célzott hirdetési hálózatokat tesz indokolttá, és végül pompás „nyilvános vitákat” a legnagyobb nézettségű órákban. Deleuze pontosan fejezte ki magát: a kapitalista deterritorializáció szüntelen reterritorializációt feltételez. A tőkének ahhoz, hogy mozgékonyságának elve homogenizálhassa működése terét, szubjektív és territoriális identitások szakadatlan felbukkanására van szüksége, amelyek egyébként csupán azt a jogot követelik maguknak, hogy a többiekével azonos módon részesüljenek a piac egyforma előnyeiben. Az általános egyenérték kapitalista logikája és a közösségek vagy kisebbségek identitás- és kulturális logikája illeszkedő együttest alkot.

Ez az illeszkedés kényszerítő erejű az igazság egész folyamatával szemben. Szerves értelemben *igazság nélküli*.

Egyfelől az igazság egész folyamata szakítás azzal az axiomatikus alapelvvel, amely a helyzetet uralja és ismétlődő sorozatait szervezi. Az igazság folyamata megszakítja az ismétlést,

nem alapulhat tehát az elszámolás egységének elvont folytonosságán. Egy igazság, az elszámolás uralkodó törvénye szerint, mindig kivonja magát az elszámolásból. Következésképpen egyetlen igazság sem alapulhat a tőke homogén terjeszkedésén.

Másfelől viszont az igazság folyamata az identitásban sem vethet horgonyt. Mert ha igaz is, hogy minden igazság szingularitásként merül fel, ez a szingularitás azon nyomban egyetemessé tehető. Az egyetemessé tehető szinguláris szükségképpen szakít az identitás szingularitásával.

Nem az itt a kérdés – ahogy az álnaivak megpóbják elhíttetni velünk –, hogy vannak egymásba gubancolódott történelmek, különböző kultúrák, és általánosabban, hatalmas különbségek már egy és „ugyanazon” egyénen belül is, hogy a világ tarkabarka, és hogy hagyni kell az embereket úgy élni, enni, öltözködni, képzelegni és szeretni, ahogy ők szeretnék. Ezek a liberális evidenciák nem kerülnek sokba, épp csak azt szeretnénk, ha azok, akik ezt hirdetik, ne mutatkoznának annyira erőszakosnak a legcsekélyebb kísérletre, hogy valaki az ő kis liberális különbözőségüknél egy kicsit komolyabban különbözzék. Korunk kozmopolitizmusa jóté-

kony realitás. Csak annyit szeretnénk, hogy egy elfátyolozott fiatal lány látványa ne hozza önkívületbe védelmezőit, mert akkor felmerül a gyanú, hogy valójában nem a változó különbségek valóságos szövedékét szeretnék, hanem annak egyforma diktatúráját, amit ők „modernitásnak” hisznek.

A kérdés az, hogy mi közük van a közösségi és identitáskategóriáknak az igazság folyamataihoz, például a politikai folyamatokhoz. Válaszunk ez: ezeknek a kategóriáknak *hiányozniuk* kell a folyamatból, különben semmiféle igazságnak nem lesz a legcsekélyebb esélye sem arra, hogy megalapozza fennmaradását, és felhalmozza belső végtelenségét. Ismeretes egyébként, hogy a következetes identitáspolitikák, mint a náciizmus, harciasak és bűnösök. Az az elgondolás, mely szerint akár csak a francia „köztársasági” identitás keretében ezeket a kategóriákat értelmetlenül használni lehet, következetlen. Szükségképpen a tőke elvont egyetemese és a helyi üldözések között fogunk ingadozni.

A mai világ így kétszeresen ellenséges az igazság folyamataival szemben. Ennek az ellenségességnek a tünete a nominális leplezés: ahol az igazság egy folyamata nevének kellene állnia, jön egy másik név, amely elnémítja. A kultúra

neve takarta ki a művészet nevét. A technika szó takarja ki a tudomány szót. Az ügyintézés szó takarja ki a politika szót. A szexualitás szó takarja ki a szerelmet. A kultúra–technika–ügyintézés–szexualitás rendszer, amelynek hatalmas érdeme, hogy homogén a piacon, és mindegyik tagja mellesleg a kereskedelmi kínálat egy-egy rubrikáját jelöli, az igazság folyamatait tipológiailag azonosító művészet–tudomány–politika–szerelem rendszer modern nominális leplezése.

Mármost a kisebbségi vagy identitáslogika, távol attól, hogy ennek a tipológiának az elsajátításához térne vissza, csak a kapitalista nominális leplezés egyik változatával szolgál. Vitatja a művészet minden generikus felfogását, és saját elszámolásában a kultúrával helyettesíti, a kultúrát egy csoport kultúrájaként, létezése szubjektív vagy reprezentatív kötőanyagaként, önmagának szánt és potenciálisan egyetemessé nem tehető kultúrájaként felfogva. Azt sem fél mellesleg kijelenteni, hogy e kultúra összetevő elemei csak akkor teljesen érthetők, ha az adott részhalmazhoz tartozunk. Így jönnek létre az efféle katasztrófális kijelentések: csak egy homoszexuális „érheti meg” azt, mi egy homoszexuális, egy arab azt, hogy mi egy arab stb. Ha,

mint hisszük, egyedül az igazságok ismerete (a gondolkodás) különbözteti meg az embert az emberi állattól, amelyen alapul, nem túlzás azt állítani, hogy ezek a „kisebbségi” kijelentések a szó szoros értelmében *barbárak*. A tudomány esetében a kulturalizmus a részhalmozok technikai sajátosságait támogatja a tudományos gondolkodás egyenértékeiként, olyaténképpen, hogy az antibiotikumok és a sámánizmus, a kézrátétel és a gyulladásgátló kenőcsök egyformák lesznek. A politika esetében az identitásvonások figyelembevétele a határozathozatal alapja, legyen az állami döntés vagy követelés, és végül arra megy ki a játék, hogy a jogba vagy a nyers erőbe beleíródjon az ilyen (nemzeti, felekezeti, szexuális stb.) vonások mint domináns politikai tényezők valamely autoriter intézkedése. És végül, a szerelem esetében, egyidejűleg fogják követelni egyfelől származtatott jogként ilyen-olyan sajátos szexuális viselkedések elismerését kisebbségi identitásként, másfelől a tiszta és egyszerű visszatérést a kultúrába beépült archaikus felfogásokhoz, mint amilyen a szigorú házastársi hűség, a nők elzárása stb. A kettő tökéletesen kombinálódhat, amint az látható, mikor a homoszexuálisok azt követelik, hogy csatlakozhassanak a házasság és a család nagy tradí-

ciójához, vagy amikor a pápa jóváhagyását követelik a papok kivetkőzéséhez.

Az illeszkedő együttes két összetevője (a tőke elvont homogenitása és az identitásigények) tükrözi egymást és kölcsönhatásban áll. Ki vitatná, hogy magától értetődik a kulturált-hozzáértő-intézkedő-szexuálisan kiteljesedett személy fensőbbsege? De ki kelne egy vallásos-korrupterrorista-poligám személy védelmére? Vagy dicőítene egy marginális-kulturális-homeopata-mediaticus-transzszexuális személyt? Forgandó legitimitását mindegyik alakzat a másik diszkreditálására alapozza. De ugyanígy, mindegyik a másiktól meríti erejét, miután a legtipusosabb és legfrissebb közösségi identitások hirdetési fogásokká és eladható képekké való átalakításának a pénzügyi piacokhoz legközelebb álló, ott a legerőszakosabban spekuláló vagy a fegyverkereskedelmet nagyban űző csoportok szüntelenül finomodó kompetenciája felel meg.

Mindezzel szakítva (se monetáris homogenitás, se identitásigények; se a tőke elvont egyetemessége, se egy részhalmoz érdekeinek partikularitása), kérdésünk világosan megfogalmazható: melyek egy *egyetemes szingularitás* feltételei?

Ezen a ponton folyamodunk Szent Pálhoz, hiszen az ő kérdése pontosan ez. Mit akar Pál?

Kétségtelenül kiszakítani az Újságot (az Evangéliumot) abból a szigorú zártságból, amelyben meghagyná az, ha csak a zsidó közösségre vonatkoznék. De ugyanennyire azt is, hogy soha ne határozhassák meg az éppen rendelkezésre álló általánosságok, legyenek akár államiak, akár ideológiaiak. Az állami általánosság a római jog, és különösen a római polgárjog, annak feltételei és a hozzá kapcsolódó jogosítványok. Jóllehet ő maga római polgár, és büszke erre, Pál soha nem hagyná jóvá, hogy a jog bármelyik kategóriája azonosítsa a keresztény alanyt. Korlátozás és előjogok nélkül befogadják tehát a rabszolgákat, a nőket, a legkülönbébb foglalkozású és nemzetiségű személyeket. Ami az ideológiai általánosságot illeti, az nyilvánvalóan a görög filozófiai és morális diskurzus. Pál határozott távolságot fog kialakítani ehhez a diskurzushoz, amely az ő számára a zsidó jog konzervatív felfogásával egyenértékű. Hiszen neki végső soron egy egyetemes szingularitást kell érvényre juttatnia, mind a bevett (akkoriban jogi, ma gazdasági) elvontságok, mind a közösségi vagy partikularista igények ellenében.

Pál általános eljárása a következő: ha volt esemény, és ha az igazság ennek bejelentése, a továbbiakban pedig a hűséges ragaszkodás ehhez

a bejelentéshez, abból két következtetés adódik. Először, az igazság egyedülálló, mivel esemény-szerű, vagyis az eljövendő rendjébe tartozik. Nem strukturális, nem axiomatikus és nem jogi. Egyetlen rendelkezésre álló általánosság sem vethet számot vele, és nem strukturálhatja a rá hivatkozó alanyt. Nem lehet tehát az igazság-nak törvénye. Továbbá, minthogy az igazság egy lényegileg szubjektív bejelentésbe íródott bele, egyetlen előzetesen adott részhalmoz sem hordozhatja, semmi közösségi vagy történetileg adott nem kölcsönözheti szubsztanciáját folyamatahoz. Az igazság minden közösségi részhalmozt keresztez, semmiféle identitással nem hitelesíti magát, és (ez nyilván a legkényesebb pont) semmiféle identitást nem létesít. Mindenkinek fel van kínálva, címzettje minden egyes ember, anélkül, hogy kínálatát vagy címzését a hovatarozás feltétele korlátozhatná.

Pál gondolatmenete, bármilyen tekervényesen fogalmazódik is meg – mert a ránk hagyományozott szövegek mind alkalmi, következésképpen helyi taktikai megfontolások által diktált megnyilvánulások –, kifogástalanul igazodik az igazság mint egyetemes szingularitás követelményeihez:

- 1) A keresztény alany nem létezik az általa hirdetett eseményt (Krisztus feltámadását) megelőzően. Vitatni fogjuk tehát létezésének vagy identitásának külső előfeltételeit. Nem követelhető meg se az, hogy zsidó (avagy körülmetélt) legyen, se az, hogy görög (avagy bölcs) legyen. Ez a diskurzusok elmélete (három van belőlük: a zsidó, a görög és az új). Az sem követelhető meg, hogy ilyen vagy olyan társadalmi osztályhoz (az igazság előtti egyenlőség elmélete), ilyen vagy olyan nemhez (a nők elmélete) tartozzon.
- 2) Az igazság teljesen szubjektív (egy eseménnyel kapcsolatos meggyőződés hirdetésének rendjébe tartozik). Vitatni fogunk minden olyan feltételezést, hogy törvénynyé válhatna. Egyidejűleg kell alávetnünk az elavulttá és károssá vált zsidó törvény radikális kritikájának, és a rendeltetést a kozmikus rendnek alávető görög törvény kritikájának, amely utóbbi soha nem volt egyéb, mint az üdvözülés útjait illető „tudós” tudatlanság.
- 3) A hűséges ragaszkodás a bejelentéshez kulcsfontosságú, mert az igazság folyamat, és nem megvilágosodás. Elgondolásá-

hoz három fogalomra van szükség: arra, amelyik a bejelentés pillanatában megnevezi az alanyt (πίστις, amit általában „hit”-nek fordítanak, de helyesebb „meggyőződés”-nek mondani); arra, amelyik az alanyt meggyőződése militáns hirdetésének pillanatában nevezi meg (ἀγάπη, amit általában „könyörületesség”-nek fordítanak, de helyesebb „szeretet”-nek mondani); arra, amelyik az alanyt annak az elmozdulásnak az erejében nevezi meg, amelyet az igazság folyamatának feltételezett *befejezettsége* tesz lehetővé (ἐλπὶς, amit általában „remény”-nek fordítanak, de helyesebb „bizonyosság”-nak mondani).

- 4) Egy igazság önmagában közömbös a környezet állapotára, például a római állam iránt. Ami azt jelenti, hogy kivonja magát az állam által előírt részhalmozok szerveződéséből. Az ennek megfelelő szubjektivitás a szükséges *távolságtartás* az államtól és mindattól, ami a mentalitásban megfelel neki: a vélekedések eszköztárától. A vélekedésekről, mondja majd Pál, nem kell vitatkozni. Egy igazság koncentrált és komoly folyamat, soha nem kell versenyre kelnie a bevett vélekedésekkel.

E követelmények között – az esemény tartalmától eltekintve – egyetlen egy sincs, amelyik ne volna alkalmazható a mi helyzetünkre és filozófiai feladatainkra. Nincs más hátra, mint kibontani mélységi fogalmi szerveződésüket, igazságot szolgáltatva annak, aki úgy döntött, hogy semmi nincs azon kívül, amire egy igazság kötelez, és feltárva a Törvény igazát, egymagában olyan kulturális Forradalmat robbantott ki, amelytől még mi is függünk.